

HOEVER MEN BEGIN 1910 IN GENT STOND MET DE WERELDTENTOONSTELLING VAN 1913.

**VOOR U VERZAMELD UIT 31 600 EDITIES VAN DE
“GAZETTE VAN GENT”.**

In de uitgave van januari-februari 2007 (36e jaargang - nr. 1) volgden we de ontwikkelingen vanaf 1899 tot de jaarwisseling 1906-1907, die in 1913 zouden leiden tot de Gentse Wereldtentoonstelling. Intussen zijn we drie jaar verder. We nemen daarom terug de draad op, om uiteindelijk te belanden in de lente van het jaar 10. Van de twintigste eeuw wel te verstaan!...

27 februari 1907

Volgens sommige dagbladen zou men in de aanstaande Wereldtentoonstelling zinnens zijn een Oud Gent op te richten, om de vreemdelingen te laten oordelen hoe onze stad er vroeger uitzag.

Het was ter gelegenheid van de tentoonstelling te Antwerpen in 1894, dat men het eerst het denkbeeld opvatte om enige delen van de vroegere stad te doen herleven. Het *Oud Antwerpen* verrees en we bekennen graag dat het een gelukkige gedachte was. Behalve markten, straten, openbare gebouwen en merkwaardige huizen uit vervlogen eeuwen, zag men er de schilderachtige kledij van burgers en krijgslieden.

Later kon men in de tentoonstelling te Brussel het *Vieux Bruxelles* zien en onlangs in 1905 te Luik werd ook een poging gedaan, doch alles was maar nabootsing en had niet de bijval van hetgeen te Antwerpen was uitgevoerd.

In Gent wil men iets doen herleven dat uit oorzaak van afzichtelijkheid, bouwvalligheid en vooral als gezondheidsmaatregel werd weggebroken, wijken zoals het Nieuwpoortje en Batavia, waarop de stad vroeger niet fier kon zijn. Het schijnt ons dat men de vreemdeling iets edeler en grootser moet aanbieden.

De straten omtrent ons stadhuis, zoals de Hoogpoort en de Sint-Jansstraat (** *thans de Limburgstraat*) alsook de Botermarkt, de Korenmarkt, de Vrijdagmarkt, de Koornlei en de Lange Munt kunnen ruim stof geven om iets bezienswaardigs op te richten.

Het moet mogelijk zijn iets oorspronkelijks te bedenken dat elders nog nooit werd voortgebracht. Dan zou men niet moeten nadoen wat anderen reeds vericht hebben.

19 maart 1907

De bestuursraad van de *Naamloze Studiemaatschappij* vergaderde om de tekst goed te keuren van de omzendbrief, welke onder de bevolking van de stad en de provincie zal verspreid worden tot het verenigen van het waarborgfonds.

Nog twee raadplegende commissies werden benoemd: die van landbouw, met als voorzitter de heer senator della Faille d'Huyse en als ondervoorzitters de heren senatoren de Lanier en Maenhout, en die van hofbouwkunde, met als voorzitter de heer Allier en als ondervoorzitters de heren Léger, Vuylsteke, De Smet en Ghellinck.

25 maart 1907

De heer Hasse, bouwkundige te Antwerpen die sedert 1880 de bouwmeester is van al de tentoonstellingen in België en dus een bevoegd man, gaf in de *Handelbeurs* een voordracht over al de oude wereldtentoonstellingen, te beginnen met deze te Sydenham nabij Londen in 1851 en waarvan het *Crystal Palace* is overgebleven.

De nationale tentoonstelling van 1880 te Brussel sloot evenals de voorgaanden welke door de staat werden ingericht met een nogal aanzienlijk tekort en deze in 1888 met de grote wedstrijden liep schipbreuk door de politiek.

De eerste tentoonstelling welke uitging van het persoonlijk initiatief zoals deze van Gent, werd te Antwerpen gehouden in 1885 en sloot met een tekort van 50 000 frank, de kosten van het *Algemeen Secretariaat*. Die van 1895, eveneens te Antwerpen, gaf een overschot van 400 000 frank.

De stad Gent is voor wat een Wereldtentoonstelling betreft minstens zo gunstig gelegen als Antwerpen en Luik. Een groot voordeel voor Gent is, dat terwijl te Antwerpen en Luik zeer grote uitgaven moesten gedaan worden voor de aankoop of de geschiktmaking van de gronden, men die te Gent om zo te zeggen heel gereed voor het grijpen heeft. Men voorziet 68 ha, het prachtig park inbegrepen.

De spreker maakte verder een vergelijking tussen de tentoonstellingen van Antwerpen en Luik, om te doen uitschijnen dat deze ondernemingen onder alle opzichten onophoudelijk verbeterden. De verschillende vergunningen te Antwerpen brachten in 1894 ruim 460 000 frank op. Die te Luik in 1905, na volledige uitbetaling van het waarborgfonds, gemiddeld 13 frank per m².

Gezien deze bijval meende de heer Hasse dat men voor de tentoonstelling te Gent de prijzen met een weinig zou mogen vermeerderen.

Zo de tentoonstelling van Brussel in 1897 gelukt is, was het vooral te danken aan de werking van de dagbladen. Dezelfde factor, maar meer in naam van bepaalde reclame, werkte mee om die van Luik te doen lukken. Het getal bezoekers klom buitengewoon en de financiële uitslag was er schitterend geweest.

In 1894 heeft Antwerpen de winst volledig aan de aandeelhouders uitgedeeld en niet het minste gedenkteken of werk behouden die de tentoonstelling van dat jaar vereeuwigd. Dit is een dwaling geweest en de spreker juicht daarom de gedachte toe van het *Inrichtend Comité* te Gent, die de stad wil begiftigen met een blijvend aandenken dat de Wereldtentoonstelling zal herinneren.

De stad Gent wil in de rij van de grote steden treden met de voordelen welke zij vooraf heeft door haar nijverheden die heel de wereld door gekend zijn en met een verjongde en opgefreste stad. Van de oude, kromme en smalle straten zal niets bewaard blijven dan de kostbare, oude gedenkgebouwen, getuigen van een glorieus verleden en nog steeds bewust van de oude Gentse geest, *te weten wat men wil en te willen wat men weet*.

De voordracht werd langdurig toegejuicht en de aanhoorders steunden met hun handgeklap de korte redevoering van de heer Cooreman, waarin hij de begaafde spreker voor zijn puike voordracht bedankte. Deze is voor de bestuursraad onder vele opzichten leerzaam geweest en hij gaf de verzekering

dat wat te Luik verricht werd ook te Gent kan bereikt worden.

11 mei 1907

De beheerraad van de *Naamloze Maatschappij voor de studie van de Wereldtentoonstelling* heeft zijn oproep tot de inschrijvers uitgegeven. Het bedrag van het kapitaal is bepaald op anderhalf miljoen. De acties zijn van 100 frank, betaalbaar bij jaarlijkse stortingen, te beginnen in mei 1908.

Tegelijk werd het ontwerp van de tentoonstelling verspreid. De oprichting gebeurt in het park en op de stadsgonden aan de overzijde van de statie. De nuttige oppervlakte is ongeveer 70 ha, waarvan de beplantingen 36 ha zullen innemen en de overdekte hallen 78 000 m², waarvan 12 000 voor de kleine hallen.

De aantrekkelijkheden zullen in het park worden ingericht. De hoofdingang komt aan de Kortrijksesteenweg, juist rechtover de statie (** toen nog de eerste versie aan de Parkplaats).

17 mei 1907

Gisteren hadden de voorzitters Carels en Cooreman en de ondervoorzitters de Smet de Naeyer en de Hemptinne in de grote zaal van de Handels- en Nijverheidskring de dagbladschrijvers op een maaltijd uitgenodigd, om hun dank te zeggen voor hetgeen zij reeds voor het grootse plan gedaan hadden en de hoop uit te drukken hen op die weg te zien voortgaan, opdat de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913 minstens zo schitterend zou slagen als deze van Luik in 1905.

De heren gouverneur en burgemeester vereerden dit feest met hun tegenwoordigheid. De heer Cooreman bracht de eerste heildronk uit in de Vlaamse taal:

“Wij zullen het nooit luid genoeg kunnen verkondigen, de Wereldtentoonstelling zal de kwekeling zijn van de Gentse pers! De bijzondere bijval welke die te Luik is te beurt gevallen, wekte de ijver op van de werkende elementen en de neringdoende burgerij van onze bevolking.

De Gentenaars, fier over de grootheid en het verleden van hun oude en roemrijke stad, hebben niet zonder reden de vrees gekoesterd, dat de hoofdstad van het Walenland door het wellukken van hun onderneming het evenwicht zou breken dat sedert de geboorte van onze nationaliteit tussen Luik en Gent heeft bestaan.

Onze medeburgers zien de noodzaak in dat de hoofdstad van Vlaanderen zich niet laat ten achter schuiven door haar Waalse zuster. De gedachte van een

Wereldtentoonstelling in 1913 scheen roekeloos. Menige ongeluksprofeten schudden het hoofd en lieten niet na de vrees uit te drukken dat het kind niet leefbaar was. Dan begon de rol van de pers en deze deed echt wonderen. Zij heeft het ontwerp genomen en verdedigd, zonder onderscheid van politieke kleur, Vlaamse of Franse taal.

In enige weken tijd was de publieke opinie voorbereid. De twijfelaars werden overtuigd, sloten aan en ondersteunden de ontwerpers. Deze eenparigheid onder de bevolking gaf zich op een onweerstaanbare wijze te kennen wanneer de stad Antwerpen, gesterkt door voorheen behaalde bijval, aan onze stad de datum en de rang die zij gekozen had wilde betwisten. Een internationale tentoonstelling moet en zal te Gent in 1913 plaatshebben.

De publieke opinie laat zich door de pers leiden omdat haar polemieken de stoffelijke welvaart van onze medeburgers, de bevordering van de menselijke bedrijvugheid en de handhaving van de sociale solidariteit als einddoelen hebben. Hetzelfde beogen de ontwerpers van de tentoonstelling: ons algemeen erfgoed vergroten en verfraaien, de openbare geest verbreden, de kennis vermeerderen en de nationale en internationale ruiling van gedachten vergemakkelijken.

Men zal nu eenieder bewijzen dat de vorming van het kapitaal, waarvan de samenstelling op dit ogenblik het voorwerp is van onze betrachtting, in werkelijkheid nog slechts een formaliteit is en de teruggave van de gestorte gelden is verzekerd.

Men zal ook bewijzen dat de financiële bijval van de onderneming geen twijfel meer overlaat. Het is aan de pers om deze waarheden onder de bevolking te verspreiden en te maken dat ieder het zijne bijdraagt om de onderneming te sterken. De laatste besluitelozen moeten nog worden aangesloten. Indien de Gentse bevolking soms wat traag is in het nemen van een besluit, zal men dan kunnen vaststellen dat eens het genomen is, zij bij de uitvoering bewijs weet te geven van vaste wilskracht.

Ik hef de beker om het vertrouwen uit te drukken dat het Algemeen Comiteit stelt in de stem van de pers voor de toekomst. Op de glorie van onze stad! Op de triomf van de Wereldtentoonstelling! Met de pers en door de pers!”

De heer Cooreman nam daarna het woord in de Franse taal en drukte er op dat de deelneming aan het waarborgkapitaal zo ruim mogelijk zou moeten zijn, eerder door duizenden nederige inschrijvingen dan door een klein getal overgrote stortingen.

De heer burgemeester Braun gaf de verzekering dat de stad Gent het Comiteit van de Wereldtentoonstelling krachtdadig zal steunen. De heer gouverneur beloofde van zijn kant de steun van de provincie en drukte de hoop uit dat de

regering al de thans in gang zijnde werken zodanig zou bespoedigen, opdat alles tegen 1913 zou voltooid zijn.

Tenslotte deed de heer Cooreman een oproep tot al de Kamerleden van het arrondissement Gent om bij de nieuwe minister van spoorwegen, de heer Helleputte, ook een Gentenaar van geboorte, een stap aan te wenden om de uitvoering van de spoorwerken te doen bespoedigen, waarvan de voltooiing van groot belang is

Het was bij middernacht als de genodigden van elkander scheidden, overtuigd dat niets meer de Wereldtentoonstelling van Gent zal belemmeren.

23 mei 1907

De commissie der verfraaiingswerken onderzocht het beste ontwerp tot geschiktmaking van de citadel, welke zoals men weet bij de Wereldtentoonstelling wordt ingelijfd. Zij heeft zich reeds verklaard voor het behoud van tenminste een deel van de kazerne. De bestaande lokalen zouden met kleine kosten gemakkelijk kunnen ingericht worden en de plans worden verder onderzocht.

De oppervlakte binnenin de kazerne bedraagt 6 ha en de verschillende gebouwen bevatten 175 zalen. Volgens de commissie zou men drie delen behouden, ieder 86 meter lang en 16 meter breed. Al de andere zouden tot op de grond worden afgebroken en het terrein bij het park gevoegd.

13 juni 1907

Voordrachten in de Franse en Vlaamse taal zullen gegeven worden om de zaak van de Wereldtentoonstelling meer en meer te doen kennen. Op 22 juni in de Franse taal in het *Hôtel Royal* aan de Kouter, op 26 juni in de Vlaamse taal in de *Handelsbeurs*.

De heer Ceuterick deed een hernieuwde oproep tot algemene propaganda en wees er andermaal op dat het gevraagde kapitaal slechts een waarborgsom is, die niet bestemd is om gebruikt te worden maar eenvoudig om een burgerlijke maatschappij te kunnen stichten, waaraan de openbare machten toelagen zouden kunnen geven. De mening werd uitgedrukt dat ook een beroep moet worden gedaan op de nijveraars en de groothandelaars van al de steden in de provincie.

18 juni 1907

De heer Heins deelde mee dat op voorstel van de heer gemeentesecretaris het

schepencollege een kleine beschrijving van de stad Gent op duizenden exemplaren gedrukt en verspreid heeft in het Vlaams, Duits en Engels. Al de huurkoetsiers hebben er bekomen om het verkeer voor de vreemdelingen te vergemakkelijken.

Als propagandamiddel werd nog voorgesteld dat de boot die te Henley voor de roeibeker zal kampen, *Gent-Tentoonstelling* zal worden genoemd.

6 juli 1907

De nieuwe statie Gent-Sint-Pieters zou tegen de Wereldtentoonstelling van 1913 geheel moeten voltooid zijn. Het ware inderdaad te betreuren dat wij tegen het tijdstip waarop duizenden vreemdelingen onze stad komen bezoeken, daar nog een voorlopige, houten statie zouden hebben!

20 juli 1907

Het miljoen dat twee derden van het waarborgkapitaal vertegenwoordigt, werd met de publicatie van lijst 15 op 30 juni bereikt. Deze verbazende uitslag is bekomen in minder dan anderhalve maand tijd, want de eerste inschrijving is geschied op 10 mei. De volledige lijst van de inschrijvers voor het definitief kapitaal zal aan de koning worden overhandigd bij zijn bezoek aan de stad op 24 juli.

25 juli 1907

In de hogeschool aan de Voldersstraat werden een groot aantal personen aan Z. M. koning Leopold II voorgesteld en tenslotte deed de heer Gérard Cooreman aan de vorst een uiteenzetting van het ontwerp. Hij wees er vooral op dat in twee maanden tijd bijna heel het waarborgkapitaal volschreven werd en besloot dat de faam van de grote nijveraars daar borg voor stond.

De koning luisterde aandachtig en vroeg nu en dan een bijgevoegde inlichting, welke hem dan op een plan werd gegeven. Hij sprak zijn beste wens uit voor het welslagen van de Wereldtentoonstelling en voegde er aan toe dat Gent zou moeten trachten tegen die tijd een aantrekkelijkheid te bezitten die enig is in Europa, namelijk een grote wintertuin met tropische planten.

28 september 1907

De generaal-opperbevelhebber van de provincie is gisteren om 11 uur 's morgens overgegaan tot de officiële ingebruikstelling van de nieuwe Leopoldska-

zerne. De oude citadel zal op 3 oktober volkomen verlaten zijn.

15 november 1907

Bij Koninklijk Besluit in dagtekening van 12 november 1907 houden de gebouwen van de gewezen citadel en hun aanhorigheden op gebruikt te worden door het leger en mogen zij ter beschikking van de stad Gent worden gesteld.

10 december 1907

Het voor de Wereldtentoonstelling vereiste kapitaal is volschreven. In enkele maanden hebben 1500 inschrijvers de oproep van het *Algemeen Comiteit* beantwoord. Deze zo ras verkregen uitslag is het welsprekendste bewijs van het belang dat de Gentse bevolking stelt in de verwezenlijking van de onderneming, die aan de hoofdstad van Vlaanderen nieuwe luister en een bestanddeel van eerste klasse moet bijbrengen aan haar geestelijke, stoffelijke en kunstontwikkeling.

Alvorens tot de bepaalde stichting van de *Naamloze Maatschappij* der Wereldtentoonstelling over te gaan, acht het *Algemeen Comiteit* het nochtans als zijn plicht zich een laatste maal tot zijn stadsgenoten te wenden. Er zijn nog honderden Gentenaars die nog geen inschrijvingsbulletin lieten geworden, alhoewel ze in het algemeen het werk van de onderneming goedkeuren, de ene bij vergetelheid, de anderen daar zij van dag tot dag het stoffelijk bewijs van hun medewerking verschoven.

Teneinde hen toe te laten hun vergetelheid te herstellen en aan te tonen dat hun onthouding niet aan onverschilligheid kan worden toegeschreven, heeft het *Algemeen Comiteit* besloten de inschrijvingslijst niet te sluiten voor 30 december aanstaande.

Het kapitaal van anderhalf miljoen is maar een minimum waarvan de openbare machten hun zedelijke en geldelijke steun afhankelijk maken. De Gentse bevolking moet door dit minimum te overschrijden beter dan op welkdanige manier bewijzen hoe nauw de vooruitgang en de uitbreiding van onze dierbare stad haar aan het hart liggen. Het is bijna een kwestie van eigenliefde.

Te Luik waren er 2 059 inschrijvers en het onderschreven kapitaal beliep daar 1 688 500 frank. Waarom zou de Gentse bevolking die uitslag niet kunnen bereiken?

6 februari 1908

Met de publicatie van lijst 27 en 28 zijn de inschrijvingen van het kapitaal bepaald op een totaal bedrag van 1 503 900 frank, waaronder de inschrijvingen van de dekenijen van Gent, de *Turn- en wapenmaatschappij Vriendschap*, de *Union des Employés*, de *Cercle des Commerçants*, de *kring God en Vaderland* en de *Ligue du Commerce et de l'Industrie*.

De omzendbrieven zullen nu worden rondgestuurd om de inschrijvers te verzoeken in de Gentse banken het eerste vijfde van hun inschrijving te willen storten. Die 20% op het kapitaal aandelen der *Naamloze Maatschappij van de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913* zal voor 1 maart mogen gedaan worden, hetzij in de *Banque de Flandre*, de *Banque de Gand* of de *Banque Centrale Gantoise*, hetzij in de *Union du Crédit*.

25 februari 1908

De heer D'Aoust heeft een vlugschriftje uitgegeven over het behoud van de vesting van de citadel en de ringmuren, om die tot wandelplaatsen in te richten en het binnenplein te veranderen in een Franse tuin. In plaats van binnen de kazerne sportterreinen aan te leggen zou hij er een feestzaal bouwen van 180 meter lang op 80 meter breed, voor allerlei feestelijkheden en wedstrijden.

De noodzakelijkheid daarvan tegen het jaar van de Wereldtentoonstelling is algemeen erkend. Het zou moeilijk zijn een beter geschikte plaats te vinden dan midden het prachtig park, omringd door een soort van hangende tuinen. De kosten die bij een ontwerp de hoofdzaak zijn zouden voldoende vergeld worden door het verhuren van de zaal voor tentoonstellingen van schone kunsten en andere, Vlaamse kermissen, muzikale vertoningen, tuinfeesten, enz.

De hoofdingang zou opgericht worden langs de kant van de bres welke voor de *Provinciale Tentoonstelling* van 1899 in de verdedigingsgordel werd gemaakt.

10 maart 1908

Gisteren had om 2 uur in de namiddag in het lokaal van de Handelsbeurs een algemene vergadering plaats der leden van de *Studiekring*. Vier grote vraagstukken moesten worden opgelost: de plans van de tentoonstelling, het vinden van de nodige bestanddelen om de onderneming te doen slagen, de onontbeerlijke medewerking van alle overheden en een onderzoek naar de financiële mogelijkheid van de onderneming. Al die vragen kunnen thans bevestigend

worden beantwoord.

De plaats is goedgekeurd: het schone park met uitbreiding over de statie Gent-Sint-Pieters tot aan de halte Maaltebrugge, op staats- en stadsgronden.

Bestanddelen tot slagen van de onderneming zijn van alle kanten toegekomen. We zijn verzekerd van de medewerking van allerlei besturen en het buitengewone welslagen van de inschrijving voor het waarborgfonds dat door de regering wordt geëist, laat ons ook toe het beste te verhoppen voor de financiële uitslag.

De heer Ceuterick vermeldde in zijn verslag dat de *Maatschappij van Land- en Hovingbouw* in 1913 haar vijfjaarlijkse hofbouwtenoonstelling zal houden in de hallen van de Wereldtenoonstelling en niet in de *Casino* zoals dit jaar. Met de opbrengsten van de tombola welke door de regering is toegestaan zal een *Feestpaleis* worden opgericht in duurzame materialen, dat na afloop van de tenoonstelling aan de stad zal worden overgemaakt. De lezing van het verslag werd toegejuicht en met eensgezindheid werd de ontbinding van de *Studiemaatschappij* gestemd. De statistieken en plans werden overgedragen aan de *Naamloze Maatschappij van de Wereldtenoonstelling van Gent*, welke zal gesticht worden in de loop van de aanstaande maand mei.

9 juni 1908

Talrijke aandeelhouders waren opgekomen om de inrichtingsakte van de *Naamloze Maatschappij van de Wereldtenoonstelling van Gent* te onderteekenen. Het bureel is samengesteld uit de heren voorzitters Gustaaf Carels en Gerard Cooreman, ondervoorzitter Eugeen de Hemptinne, algemene secretaris Albert Ceuterick en adjunct-secretarissen Leon Van Hollebeke en Jozef Nève.

De definitieve maatschappij omvat 1 541 actionarissen, die een kapitaal van 1 511 500 frank vertegenwoordigen, waarvan 302 000 frank, dus 20%, in verscheidene banken werd gestort.

18 juni 1908

De *Maatschappij van Geschied- en Oudheidkunde* heeft zich in haar zitting onledig gehouden met het vraagstuk van het behoud of de verdwijning van de citadel. De heer Victor Van der Haeghen, ondervoorzitter, wees op de talrijke diensten welke de citadel en de daar binnen gelegen koer reeds bewezen hebben. Hij toonde aan welk groot voordeel de plaatsen bieden voor de inrichting van de aanstaande *Gewestelijke Landbouwtenoonstelling*.

Verder wees men er op dat men het terrein van de kazematten allerbest zou

kunnen gebruiken ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling. Alles samen-gevat zijn er veel redenen voor het behoud, weinig of geen voor de afbraak.

14 juli 1908

De koning heeft in de citadel de *Gewestelijke Landbouwtentoonstelling* bezocht. Hij heeft zich ook met de heer Cooreman onderhouden over de Wereldtentoonstelling van 1913, waarbij Z.M. ondermeer zei: “*Ge moet trachten dat uw tentoonstelling groots en allesomvattend weze, een schone bladzijde in de geschiedenis der bedrijvigheid van ons Vlaanderen en van gans ons België.*”

7 oktober 1908

Na de mening van twee ministers die zich verklaarden voor het behoud van de citadel, heeft onze koning bij zijn bezoek aan de *Gewestelijke Landbouwtentoonstelling* doen bemerken dat het afgekeurde fort *Wellington* te Oostende, na zijn veranderingen, groot voordeel heeft bezorgd aan de stad en met de mening van de koning zal zeker veel rekenschap worden gehouden.

15 december 1908

Sedert enige dagen zijn allerlei geruchten in omloop gebracht over de Wereldtentoonstelling van 1913. Enerzijds zou worden beweerd dat het *Comiteit van de Tentoonstellingen in het Buitenland*, gesticht om de bijtreding van de verschillende mogendheden te bewerken, beslist had dat slechts alle tien jaar een tentoonstelling in hetzelfde land beschermd zou worden. Aangezien de eerstvolgende plaats heeft te Brussel in 1910, zou deze van Gent niet worden ondersteund en dan ook niet plaatshebben.

Anderen beweren dat het *Algemeen Comiteit* in deze voorwaarden reeds besloten had de tentoonstelling toch te laten doorgaan, doch nationaal in plaats van internationaal.

Onze bijzondere inlichtingen laten ons toe officieus mee te delen dat beide geruchten naast de waarheid zijn. Wel is door het *Comiteit van de Tentoonstellingen in het Buitenland* hoger gemeld besluit genomen, maar dat geldt alleen voor de latere tentoonstellingen, bij voorbeeld deze van Antwerpen, waarvan ook reeds gesproken werd.

De Wereldtentoonstelling van Gent is door de regering aanvaard en het *Algemeen Comiteit* heeft zich met het waarborgkapitaal in regel gesteld. Zij zal dus alle gewone, officiële steun genieten en bepaald plaatshebben. Het

ware goed dat het Algemeen Comité hierover een officiële mededeling laat verschijnen!

29 december 1908

In de openbare zitting van de stedelijke raad werd de kwestie van de buitenlandse toetredingen besproken.

- De heer burgemeester - *We moesten de Wereldtentoonstelling in 1913 als onderneming steunen. Me dunkt dat de stad reeds genoeg gedaan heeft door de toewijzing van het park. Als de tentoonstelling tenminste plaatsgrijpt...*
- De heer Lamberty - *Is er daar nog twijfel over?*
- De heer Siffer - *Er is nog een weinig hoop!*
- De heer burgemeester - *Het Uitvoerend Comité begeeft zich morgen naar Brussel om een stellig antwoord te bekomen.*

5 januari 1909

Een afvaardiging van het *Uitvoerend Comité*, vergezeld van de heer gouverneur van Oost-Vlaanderen en de burgemeester van Gent, werd woensdag 30 december te Brussel ontvangen door de heren Schollaert, kabinetsoverste, Davignon, minister van Buitenlandse Zaken en Hubert, minister van Nijverheid en Handel.

Er is besloten aan de Wereldtentoonstelling van Gent een stoffelijke en zedelijke steun te verlenen, zo volledig als deze gegeven aan Antwerpen en Luik. De kabinetsoverste heeft het *Uitvoerend Comité* verzocht de modaliteiten te bepalen waarin het de tussenkomst van de regering denkt te verzoeken.

Het zo belangrijk vraagstuk van de datum wordt overgelaten aan de beslissingen van het *Uitvoerend Comité*, dat die bepaald moet vaststellen. De regering wil namelijk geen tegenwerking doen tegen de inrichting van de tentoonstelling in 1913.

Uitdrukkelijke verzekeringen van medewerking werden ook toegezegd door de heer Hubert namens zijn departement en hij zal uit alle kracht meewerken tot het wellukken van de Gentse *World's Fair*. De heer minister van Buitenlandse Zaken heeft van zijn kant beloofd dat zijn departement krachtig zal ijveren om voor Gent de medewerking te bekomen van de buitenlandse regeringen.

De indrukken die de afgevaardigden van dit eerste onderhoud gehad hebben waren onder alle opzichten uitmuntend. De duidelijke verklaringen van de

heren ministers zijn van aard om zekere twijfels te vernietigen die zich ten onrechte lucht gegeven hadden.

12 januari 1909

De algemene raad van de beheerders van de *Naamloze Maatschappij* vergaderden in de salons van de *Handels- en Nijverheidskring* aan de Kouter. Bij eenparigheid en toejuichingen werd de heer graaf Paul de Smet de Naeyer, staatsminister, aangewezen als erevoorzitter, als ere-ondervoorzitters de baron Raymond de Kerchove d' Exaerde, gouverneur van Oost-Vlaanderen en Emiel Braun, ingenieur, lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en burgemeester van Gent.

12 maart 1909

Het comiteit van de *Naamloze Maatschappij der Tentoonstelling* is thans in onderhandeling met de regering en de stad aangaande de overeenkomst, bestemd om de werken van toeëigening van de gronden in de loop van dit jaar te kunnen aanvatten en het is van belang dat de geldelijke middelen daarvoor dadelijk beschikbaar zijn.

De aandeelhouders werden ten laatste op 1 maart verwacht hun tweede storting van 20% te doen op de door hen ingeschreven aandelen. Sommigen moeten ze nog dringend vervullen.

20 maart 1909

De Wereldtentoonstelling zal bepaald in 1913 plaatshebben. De heer Charles Morisseaux, algemene bestuurder bij het ministerie van Handel en Nijverheid, is samen met het *Inrichtend Comiteit* gelast geworden, een ontwerp van overeenkomst op te stellen, waarin de voorwaarden van de tussenkomst van de staat worden vastgelegd.

28 april 1909

De heer Alfred Vander Stegen werd tot beheerder uitgeroepen in vervanging van de heer P. Van de Kerchove die ontslag neemt. De heer H. della Faille werd ondervoorzitter benoemd van de *Naamloze Maatschappij* in vervanging van de heer Eugene de Hemptinne. De heren Albert Feyerick, Jan de Hemptinne en Albert Maertens werden benoemd tot leden van het *Uitvoerend Comiteit*.

11 mei 1909

De Gentse Wereldtentoonstelling van 1913 wordt erg bedreigd door een ontwerp dat in Duitsland veel aanhangers vindt en door heel de Duitse drukpers wordt gesteund, namelijk een insgelijkse onderneming te Berlijn, die zou gehouden worden ter gelegenheid van de 25ste verjaring van de regering van Kaiser Wilhelm II.

18 mei 1909

De nadering van onze Wereldtentoonstelling vestigt andermaal de aandacht op onze oude citadel, waaraan zoveel geschiedkundige herinneringen verbonden zijn. Volgens de vermaarde leraar Hulin zou men de vesting nog drie jaar moeten behouden en ze voor de wandelaars toegankelijk stellen. Het zou een werkelijke dwaling zijn ze te doen verdwijnen vooraleer elkeen ze kon bewonderen.

7 juni 1909

Tussen de regering, vertegenwoordigd door de heer Morisseaux, algemene commissaris van de regering bij de Wereldtentoonstelling van Gent en het Inrichtend Comité wordt steeds onderhandeld. De regering zal het evenement beschermen en 30 000 m² in de hallen voor zichzelf behouden.

Er is nog één moeilijkheid! Het *Inrichtend Comité* wenst over de gronden te beschikken welke gelegen zijn langs de spoorweg naar Kortrijk, waar een ruitkazerne moet gebouwd worden die in 1913 onderdak zou moeten zijn.

De minister van Oorlog is geneigd de Gentenaars tevreden te stellen door het bouwen van de kazerne te verschuiven tot na de Wereldtentoonstelling. Thans wordt een gebouw gezocht om er een batterij grof geschut in te bergen. Onderhandelingen werden aangeknoopt met het stadsbestuur. Indien het een voldoende locatie aan de minister van Oorlog kan overmaken, zal het *Inrichtend Comité* voldoening bekomen.

17 juli 1909

De heer burgemeester Braun, die eerst voor de volledige afbraak van de citadelkazerne was, is sedert de studies van de verschillende commissies van zienswijze veranderd. Hij meent thans dat om allerlei redenen de totale afbraak niet goed te keuren is, evenals het volledig behoud een verkeerde zaak zou wezen. Hij denkt de verschillende zienswijzen te kunnen bevredigen door

een ander voorstel.

De huidige monumentale toegangspoort zou blijven bestaan. De grote ingang die in 1899 in de omheining werd gemaakt voor de *Provinciale Tentoonstelling* zou eveneens behouden blijven en men zou minstens voorzien in nog twee openingen in dwarse richting.

Het inwendige van de citadel zou daardoor geen besloten plaats meer zijn en het volk zou in alle richtingen de citadel en het park kunnen doorkruisen. Op het middenplein zouden grote grasperken kunnen aangelegd worden, welke als speelterreinen dienstig kunnen zijn.

De overblijvende gedeelten van de ringvormige gebouwen zou men aan elkaar kunnen verbinden door zachte hellingen, waardoor om zo te zeggen de huidige vesting in een soort *Montagnes Russes* zou herschapen worden.

De heer Jan Casier deelde deze mening en zei dat het bestuur van de Wereldtentoonstelling van zins is, op het uitgestrekt middenplein een groot gebouw op te richten voor de bloemen- en plantententoonstelling.

Het beginsel van het voorstel van de heer burgemeester werd in stemming gelegd en met eenparigheid aangenomen door de 14 leden van de bevoegde commissie. Het is dus een afgedane zaak: de gedeeltelijke afbraak is beslist.

6 september 1909

Met het oog op het groot verkeer dat de Wereldtentoonstelling van 1910 tussen Brussel en Oostende zal veroorzaken, zullen overal waar zulks maar mogelijk is langs de spoorbanen in de omgeving van Gent op houten borden grote reclames worden geplaatst om de belangstelling voor onze Wereldtentoonstelling in 1913 bij de vreemdelingen op te wekken. De heer secretaris van de dienst Vreemdelingenverkeer wordt daarmee gelast.

10 september 1909

Het personeel van de beplantingsdienst heeft ijverig gewerkt aan de opening van de drie toegangen tot het plein van de citadel, namelijk twee van de vroegere ophaalbruggen en de bres die tijdens de *Provinciale Tentoonstelling* in de vestingsmuur werd geopend. Er zullen voortaan dus vier toegangen zijn, de tegenwoordige hoofdingang met monumentale poort inbegrepen.

Sedert enige dagen is alles in orde gebracht. De paden zijn met sintels bestrooid en met ijzerdraad afgespannen. Te rekenen van 3 oktober zullen de verschillende toegangen tot de koer elke zondag van zonsopgang tot zonsopgang geopend zijn.

14 september 1909

Aan de spoorwegbarreel op de Kortrijksesteenweg is men naarstig begonnen met het bouwen van de viaduct voor de spoorbanen Gent - Oostende en Gent - Kortrijk. De opening zal 20 meter bedragen. De grondvesten zijn gans in cement en nu werkt men aan het metselen van de zijmuren in arduin en baksteen.

De vloer op de hoogte van de spoorbaan zal enkel uit ijzeren gebinten bestaan. Deze zullen niet alleen op de muren steunen maar ook op kolommen die aan de boord van de voetpaden worden geplaatst.

8 november 1909

De beheerraad van de Wereldtentoonstelling vergaderde deze dagen om de bewoordingen vast te stellen van een voorontwerp van overeenkomst met de stad, voor de deelneming van het gemeentebestuur in de kosten. De overeenkomst is gemaakt naar het model van deze der tentoonstellingen van Brussel en Luik.

Het betreft vooral het bepalen van de stedelijke toelage, de manier waarop zij zal betaald worden, de juiste aanduiding van de gronden welke de stad ter beschikking moet stellen, de inrichting van de verschillende diensten zoals politie, brandweer, waterleiding, tramverkeer en beplantingen, alsook de bepaalde voordelen die de stad uit de tentoonstelling zal trekken door het oprichten van nieuwe gebouwen.

Het is hoog tijd te weten waar men heen wil, daar het dringend nodig blijkt een nieuwe lening aan te gaan. Een deel daarvan zal moeten besteed worden aan de Wereldtentoonstelling en een aantal openbare werken die vooraf moeten uitgevoerd worden, waaronder het in orde brengen van de wijk Gent-Sint-Pieters.

28 december 1909

Het Gents paviljoen in de Wereldtentoonstelling te Brussel is reeds kant en klaar. Het is een werk van de bouwkundige Oscar Van de Voorde en de ondernemer Schauvliege-Slosse, beiden uit Gent.

De apotheosezaal is op de toekomst gericht. Het *Inrichtend Comité van de Wereldtentoonstelling van Gent in 1913* zal er haar instellingen hebben, met de plannen van de grote hallen, het Feestpaleis, het Paleis der Oude Kunsten, een panorama, enz.

29 december 1909

De Wereldtentoonstelling zal een uitgestrektheid van 70 ha beslaan, het sportplein en het luchthavenpark niet inbegrepen. De eigenlijke werken zullen worden aangevangen zodra het *Inrichtend Comité* van het gemeentebestuur de verzekering ontvangen heeft dat alles wat als onontbeerlijk opgegeven is, daadwerkelijk zal uitgevoerd worden. Ze vergen een gezamenlijke uitgave van 8 miljoen frank. Ook moeten door de stad nog verscheidene onteigeningen worden gedaan.

In de laatste zitting van het lopende jaar besprak men achtereenvolgens de verdragen met de staat en de stad, de kwestie van het Gents paviljoen in de Wereldtentoonstelling te Brussel en de overeenkomst met de *Casino* aangaande de verplaatsing van de vijfjaarlijkse hofbouwtenntoonstelling van 1913 naar de terreinen van de oude citadel in het park.

29 januari 1910

De stad staat aan de *Naamloze Maatschappij der Wereldtentoonstelling* gratis de gronden af die haar toebehoren en gelegen zijn tussen de Kortrijksesteenweg, de Zwijnaardsesteenweg, de Sint-Pieters-Aalststraat en de ijzeren weg Brussel - Oostende. Op het terrein zullen alle werken mogen worden uitgevoerd die haar onderneming van nut kunnen zijn.

Op het einde van 1914 worden de gronden aan de stad teruggegeven in de toestand waarin ze zich nu bevinden, zonder schadeloosstelling noch tegemoetkoming van welke aard ook.

18 mei 1910

Een tweetal weken geleden hebben een aantal gemeenteraadsleden de citadel bezocht, om zich ter plaatse te overtuigen welke de beste oplossing zou zijn: het behoud of de afbraak van de oude vestingsmuren. Na een wandeling boven de kazematten verklaarden de meesten zich voor het maken van nog een tweetal bressen van 40 tot 50 meter opening. Van de omwalling zouden dan drie grote delen blijven bestaan, waarvan het grootste dat zal zijn met de monumentale ingangspoort.

Met de gedeeltelijke afbraak wordt eerstdaags een aanvang gemaakt. De aanbesteding is aangekondigd voor 31 mei.

13 juni 1910

Men is begonnen aan de slechting van de citadel. De magazijnen die op de koer stonden zijn bijna geheel afgebroken. Van de vestingsgordel zal men twee brokken van 50 meter afbreken rechtover het *Zwitsers Lusthuis* en het *Museum van Schone Kunsten*. Een stuk van ongeveer 100 meter met de grote ingangspoort blijft staan.

ERIK DE KEUKELEIRE

Fragmenten uit “De Wereldtentoonstelling van 1913 te Gent (1896-1920)”, 352 pagina's, oktober 2004, uitgave in eigen beheer.
